

utolsó ciklusban pedig van fekete és fehér is, meg egy kis meleg. A *Bomlás kis kézikönyvét* olvasván a befogadónak apró fehér kukacok és nagy fekete földrögök vannak a szemé előtt, melyekhez, ha odatartja a kezét, egy kis meleg társul, hiszen a bomlás hőt termel.

Ilyesmi logikát követve túlzott belemagyarázás nélkül is könnyen arra a megállapításra jut az ember, hogy a szorongás gyökere és lombja is ugyanaz. A hőingadozás és a világ teljes színfosztása. Márpedig ha a hideg és a meleg állandó váltakozása hatalmas sziklákat is megrepeszt, miért bánna máshogy egy törékeny lélekkel. „Az is a test ellen szól, / Hogy nem viseli el / A hideget, amit a lélek / Bír, a fizikait mármint.” És ha a színnek teljes elkobzása a psziché totális deprimálásához vezet, akkor nem meglepő, hogy egy félelmeivel küzdő ember mindent monokróm szűrőn keresztül lát.

Szeretem olvasgatni Acsai kötetét, annak ellenére, hogy a költő harmadik könyvét az átlagosnál szomorúbb versek alkotják. Vagy talán pont ezért. A szépen gördülő formaversek nem szégyellnek a ziláltságról és a küszködésről szólni. A túlélés végtelennek tűnő perceiről, amikor az ember kénytelen fegyvert ragadni saját félelmei ellen, bár még nem párbajozott soha. „Most is csak a vers kedvéért nézted / Meg ilyen alaposan az utcát: / Hogy tudd, mire maradsz vak, / Amíg azzal törődsz,

hogyan juss át / A délutánba”. Azokról a harcokról tudhatunk meg sok mindent, amelyek elől nagyon sokan kitérnek, vagy ha mégis belemennek, nem szívesen beszélnek róla.

FINY PETRA

(*Palatinus Kiadó, Budapest, 2005,*
92 oldal, 1800 Ft)

NÁDASDY ÁDÁM:

Soválynak kéne lenni

Retró nélkül is érdekes könyv lenne Nádasdy Ádám új kötete; teli szellemes, megkapó szövegekkel és olyan versekkel, amelyekre nem tudok találhatóbb kifejezést, mint ezt a dadogót: vallomásos meglepetés.

Korábbi költeményeire is jellemző volt, hogy sajátosan városipolgári világukat a hétköznapi beszédmódra és a slágerkultúrára is nyitott, ugyanakkor mindig tökéletesen precíz, felépített módon beszélték el. Ebben a könyvben is felépül ez a világ, minden apró elemével együtt; olyan képekkel együtt, mint az opálosan mosolygó kínai követ – vele és kollégáival azonban ironikusan és nosztalgikusan is tele van már a padlás.

A Retró megtelt, Marx és Lenin gyertyánál virrasztó kobakja már nem mond többet a mai olvasónak, mint hogy a két emlegetett úr rossz

alvó lehetett, s az ócska keletnémet óra sem nem lesz ócskább attól, hogy keletnémet, és nem lesz keletnémetebb attól, hogy ócska.

A múltból sorjázott apró tárgyak reflektáltan aprólékos vizsgálata így nem lesz más, mint a (termékeny) „humusszá átlényegült szemét” analízise.

A „fölragadt időt” szemléleti *a kötet énje* (suta kifejezés, de tény, a versek nagyon sok kapcsolódási ponton fogódzkodnak össze: mesterial összeállított kötet ez, nem pedig egy kötetnyi mindenféle vers, mint sok pályatársnál). Nem az az érdekes, ami harsányan, kiszámíthatóan Retró, hanem az, ami dohosan, ott-honosan Ódon. A gyermekkor díszletei ezek, amelyekben a társadalmi, családi és egyéni elhallgatások és elfojtások megtörténtek. Nem cselekvő, hanem elszenvedett élet ez nagyrészt, de az értelmiségi ember dacával és önironikus életismeretével megélt élet: ahogy így kötetbe gyűlnek a történetek, a lemondó legyintés és a nyugodt, szörnyű hétköznapokban való evickélés is költői tetté lényegül. A *Gyermekkor vége* ez: ami Clarke regényében az emberiség átlépése egy új, idegen, magasabbrendű életformába, az Nádasy lírájában az egyén átlépése a kijelentő módból a felszólító módú beszédbe. Ez a kötet még csupa kijelentő mód, csupa dokumentálás, ami az emblematisz befejező vers szerint egy életnyi kérdés logikus követke-

ménye. A folytatást megjósolni persze merő értelmetlenség, még ha ennek a kötetnek egységes iránya és logikája is van.

A mindennapi tárgyakat vizsgáló versek erkölcsi mondanivalóval terhelt, lélektani indíttatású darabokkal váltakoznak; ez utóbbiak közül a legemlékezetesebb *A magukra hagyott újságok* bölcs önismereti pártosza. A közelmúlt hangsúlyos fel-emegetése kettős hatású. Egyrészt örök érvényűnek tetszik a gyermekkor meghatározó szerepe. Mesés és gyermekien aránytalan világ tárul elénk (pompás példa erre a *Gépradír* című vers). Másrészt esetleges az, ami számomra döbbenetes: négyéves voltam, amikor a költő már első kötetét publikálta (1984), mégis szinte azonos lokális és politikai környezetből indultunk. Ugyanannan, ahonnan Petri György is, abból a szeretve szapult városi világból, ahol az olcsó piaci zöldségek a természet képviselői, s ahol a bérházak főzélékszagú világa válik valóban, nyersen, vonzóan természetessé.

A könyvben egy helyen direkt és számos helyen indirekt módon megidézett Petri mondogatnivaló kétso-rosa – „Cipőmre nézek: fűző benne! /Nem lehet, hogy ez börtön lenne” – egy magát halálraítéltnek érzett, békeviselt nemzedék politikai korjellemezése volt. Nádasy versének énje rendszeren bekötött cipőfűzővel várja a halált. A külsőségek gyakran emlegetett, pedáns, persze

csak látszólagos tisztelete a belső világ szemérmes, mégis elképesztően bátor és őszinte felfedeztetését rejti; ez a felfedezés pedig annyira magávalragadó, hogy a legizgalmasabb szövegeket – váratlan fordulat! – nem is áruljuk el a lélegzetvételnyi recenziók kíváncsi olvasóinak.

KÉPES GÁBOR

(Magvető Kiadó, Budapest, 2005,
61 oldal, 1690 Ft)

FENYVESI OTTÓ:

Blues az Óceán felett

Fenyvesi Ottó kötete harminc évet ölel át. A válogatott versek a kezdetektől, az első publikációtól (*Csónal-óceán*, 1974) „szinte” napjainkig kísérik a költőt, az életút megszerkesztett lenyomatát kínálva az olvasónak. Persze ez nem lenne több részemről közhelyes felütésnél, hiszen a fenti néhány szó elmondható bármely hasonló időintervallumot átfogó gyűjteményről, a különbség mégis megmutatkozik, mivel nem finomkodásról, lírikus elmélkedésről van szó, hanem egy önmagát bal-tával kereső ember küzdelmeiről, formálódásáról, versekben testet öltő stációinak bemutatásáról.

Hogy mit jelent mindez Fenyvesinél, azt nemcsak a látszólag legkiugróbb sarokpontok: a vajdasági ki-

sebbségi lét identitás-paradoxonjai, a „symposionisták Sziveri-féle nemzetkedékének” kultúraépítő tevékenységére irányuló tudatos ellehetetlenítés, a jugoszláv polgárháború kitörése előtti, utolsó pillanatokra hagyott magyarországi határátkelés, az amerikai álom leleplezésében szerepet játszó tengerentúli idők fémjelzik, hanem legalább ennyire a jóval kevésbé katartikus drámák, a csendben erjedő korszellem, a halk, de lassú vízként partot mosó társadalmi hazugságok, az uniformizmus, gondolkodásmentesség elleni kirohanások, a lázadás.

S hogy mitől lehetséges a sok kapcsolódási pont egyéb kortárs művészeti ágakhoz, legyen szó punkról, progresszív rockról, undergroundról vagy filmművészetről? Ez egyértelmű, hiszen végső soron egyik sem szól másról, mint a velünk született, s gyakorta a társadalmi illemszabályok óhajának (a látható vagy láthatatlan erőszaknak) engedve szőnyeg alá söpört kérdésekre történő válaszkeresésről, melyek esetében a rájuk adandó felelet gyakorta hasonló, még akkor is, ha különböző nyelveken, különböző eszközök segítségével kerül kifejezésre. Mert akik hallják a kérdéseket, azok felelnek rájuk; hogy milyen nyelven, az attól függ, mi adatott nekik. Hiszen nincs másról szó ma sem, mint a normák hiteltelenségének keserű epéjéről, a valódi értékek hiányából fakadó tehetetlen dühről, a kapaszkodó keresésről,